

EL GÈNERE DEL CONGRÉS:

Anàlisi de la presència de dones
i homes als esdeveniments
científics gestionats per
UIBCongrés l'any 2018

1. Introducció

UIBCongrés és una oficina especialitzada en la gestió d'esdeveniments de tipus científic que dona suport global en l'organització de congressos, jornades i seminaris acadèmics i professionals. L'oficina, que pertany al departament de Formació i Congressos de la Fundació Universitat Empresa de les Illes Balears (FUEIB), es configura com un servei integral adreçat a la comunitat universitària i a les institucions vinculades a la recerca, la docència i la difusió del coneixement. Val a dir que, des de l'any 2003, UIBCongrés ha organitzat més de 190 esdeveniments en els quals han participat prop de 20.000 persones investigadores d'arreu del planeta. L'oficina és testimoni directe de la divulgació de la ciència, el coneixement i la recerca que els congressos posen a l'abast de la societat.

En aquest sentit, el present estudi mesura la presència de dones als esdeveniments científics gestionats per UIBCongrés des de gener de l'any 2018 fins el mes de desembre del mateix any. La metodologia es basa en la classificació dels esdeveniments científics per àrea de coneixement per, després, oferir una panoràmica de la presència d'investigadores als congressos gràcies a cinc indicadors que analitzen l'assistència als congressos, la presència de dones als comitès científics i organitzadors i, per últim, la seva participació al programa científic (distingint entre ponències o plenàries, aquestes segones en qualitat d'expertes).

L'objectiu de tot plegat és vetlar per l'aplicació del principi de presència equilibrada entre dones i homes a l'àmbit públic, adequar les estadístiques a la perspectiva de gènere i assolir la igualtat entre dones i homes en els camps de la ciència i la tecnologia. De fet, al mesurar la presència d'investigadores i expertes en l'àmbit de la recerca es pretén fer un reconeixement explícit de la contribució de les dones en els camps d'investigació així com impulsar la presència i participació de les investigadores en esdeveniments científics com a expertes en la matèria.

El **gènere** és una construcció cultural que adjudica rols, actituds i aptituds diferents a dones i homes en funció del sexe biològic. El concepte remet a les diferències socials que, per oposició, s'aprenen a través dels agents de socialització i que, per tant, són modificables.

La **invisibilització** és un concepte utilitzat a ciències socials per designar un conjunt de mecanismes culturals que porten a ometre la presència d'un determinat grup social del relat. Per exemple, l'aportació de les dones científiques a la història del coneixement.

El **comitè organitzador** és la peça clau d'un congrés. Fa referència a l'equip de persones que dirigeixen l'esdeveniment que són expertes en l'especialitat que desenvolupa el congrés. Pot incloure representants de les institucions afins i persones de reconeguda capacitat professional.

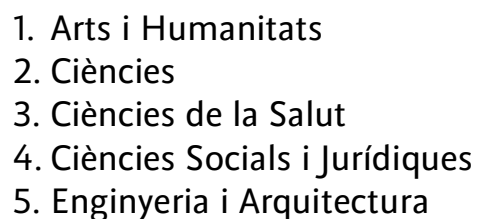
El **comitè científic** és el conjunt de persones expertes en les matèries sobre les que versarà el congrés científic. És una mena de tribunal encarregat dels aspectes científics del congrés, com la proposta de les temàtiques a tractar durant l'esdeveniment i l'avaluació i selecció dels treballs rebuts.

2. Definició dels indicadors

Per tal d'introduir la perspectiva de gènere a l'anàlisi sobre la presència de dones i homes als esdeveniments científics organitzats per UIBCongrés durant el període que va de gener del 2018 al mes d desembre de l'any 2018, s'han definit un total de quatre indicadors:

- Participació a l'esdeveniment
Mesura l'assistència a l'esdeveniment en qüestió desagregada per sexe
- Composició del comitè organitzador
Mesura la presència de dones i homes a l'equip de persones que dirigeixen l'esdeveniment científic
- Composició del comitè científic
Mesura la presència de dones i homes a l'equip de persones expertes que actua de tribunal a l'hora de seleccionar i avaluar els treballs que seran presentats al congrés
- Presència de dones i homes al programa científic amb ponències
Analitza el nombre de dones i homes que han presentat els seus treballs als congressos
- Presència de dones i homes al programa científic amb plenàries
Mesura el nombre de dones i homes que han fet ponències magistrals i expertes

Dintre el període temporal UIBCongrés va organitzar un total de **disset** esdeveniments científics, els quals s'han classificat per branca de coneixement a l'hora de realitzar el present estudi. En aquest sentit, els congressos s'han categoritzat a les següents àrees:

- 
1. Arts i Humanitats
 2. Ciències
 3. Ciències de la Salut
 4. Ciències Socials i Jurídiques
 5. Enginyeria i Arquitectura

3. Llistat de congressos gestionats per UIBCongrés l'any 2018

Nº	TÍTOL	ÀREA DE CONEIXEMENT
1	IV Congreso Ibérico de Sistemática Biológica	Ciències
2	Fòrum d'Intel·ligència Turística: t-Forum 2018	Ciències Socials i Jurídiques
3	25 th Central European Workshop on Quantum Optics	Ciències
4	XVI Congreso Ibérico y XII Congreso Iberoamericano de Energía Solar	Enginyeria i Arquitectura
5	14º Congreso Internacional Robert Graves	Arts i Humanitats
6	Romantic E-Scapes: Popular Romance in the Digital Age	Arts i Humanitats
7	X Conference on Articulated Motion and Deformable Objects	Enginyeria i Arquitectura
8	XV Reunión Nacional de Geomorfología	Ciències
9	XIX International Conference on Human-Computer Interaction	Enginyeria i Arquitectura
10	XI Encuentro Esteban Hernández Esteve de Historia de la Contabilidad	Ciències Socials i Jurídiques
11	International Conference on Solar Technologies & Hybrid Mini Grids to improve energy access	Enginyeria i Arquitectura
12	15th International Conference on Modeling Decisions for Artificial Intelligence	Enginyeria i Arquitectura
13	I Congreso de Universidades Promotoras de la Salud	Ciències de la Salut
14	II Jornades de Comunicació des de les Administracions Públiques	Ciències Socials i Jurídiques
15	Congreso Internacional – XXXI Seminario Interuniversitario de Pedagogía Social: Pedagogía social, investigación y familias	Ciències Socials i Jurídiques
16	VIII Jornadas Científicas de la SEPHE – I Congresso Nazionale della SIPSE	Ciències Socials i Jurídiques
17	III Jornadas del Grupo de Viticultura	Ciències

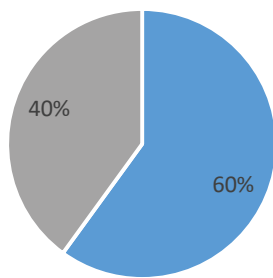
4. Anàlisi dels indicadors

a. Assistència desagregada per sexe i àrees de coneixement

ARTS I HUMANITATS			CIÈNCIES			CIÈNCIES DE LA SALUT			CIÈNCIES SOCIALS I JURÍDIQUES			ENGINYERIA I ARQUITECTURA		
T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H
83	50	33	368	98	270	113	73	40	589	305	284	310	113	197
100%	60%	40%	100%	27%	73%	100%	65%	35%	100%	52%	48%	100%	37%	63%

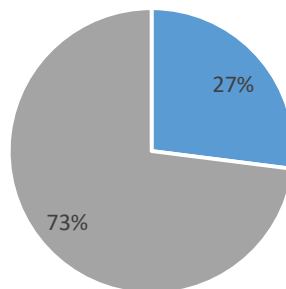
La taula mostra que l'assistència de dones als congressos científics és majoritària a totes les àrees, a excepció dels casos de Ciències i Enginyeria i Arquitectura. Els següents gràfics mostren els percentatges d'assistència als congressos per sexe i àrea de coneixement:

Arts i Humanitats



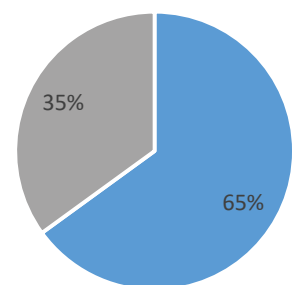
■ Dones ■ Homes

Ciències



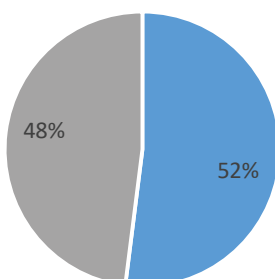
■ Dones ■ Homes

Ciències de la Salut



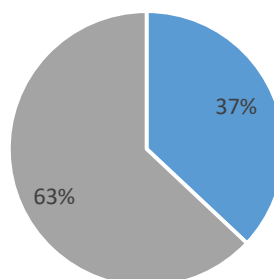
■ Dones ■ Homes

Ciències Socials i Jurídiques



■ Dones ■ Homes

Enginyeria i Arquitectura



■ Dones ■ Homes

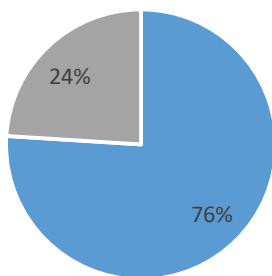
Les gràfiques mostren com l'assistència de dones a congressos científics de les àrees d'Arts i Humanitats, Ciències de la Salut i Ciències Socials i Jurídiques és majoritària ja que superen en tots els casos el llindar del 60%. Per contra, l'assistència de dones a les àrees de Ciències i d'Enginyeria i Arquitectura és minoritària ja que en cap dels casos s'arriba al mínim del 40%.

b. Composició del comitè organitzador per àrees de coneixement

ARTS I HUMANITATS			CIÈNCIES			CIÈNCIES DE LA SALUT			CIÈNCIES SOCIALS I JURÍDIQUES			ENGINYERIA I ARQUITECTURA		
T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H
14	11	3	30	6	24	36	19	17	53	25	28	48	11	37
100%	76%	24%	100%	20%	80%	100%	53%	47%	100%	47%	53%	100%	23%	77%

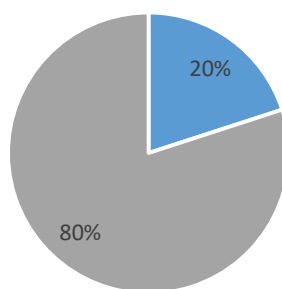
La taula evidencia que la composició dels comitès organitzadors està, en general, desequilibrada pel que fa a la paritat de gènere, a excepció de les àrees de Ciències de la Salut i de Ciències Socials i Jurídiques, on els percentatges estan prou equilibrats. Per contra, a Arts i Humanitats la presència de dones és molt majoritària mentre que a les àrees de Ciències i d'Enginyeria i Arquitectura la seva presència és pràcticament anecdòtica. Els següents gràfics mostren la presència d'homes i dones als comitès organitzadors dels congressos gestionats per UIBCongrés:

Arts i Humanitats



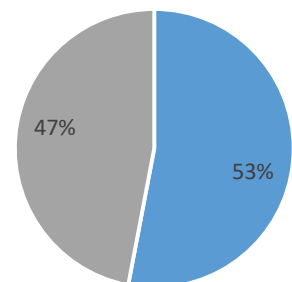
■ Dones ■ Homes

Ciències



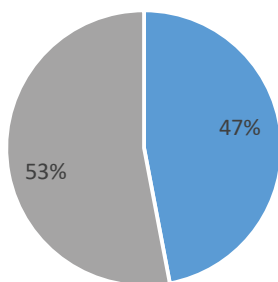
■ Dones ■ Homes

Ciències de la Salut



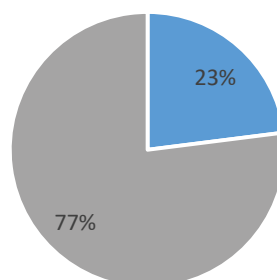
■ Dones ■ Homes

Ciències Socials i Jurídiques



■ Dones ■ Homes

Enginyeria i Arquitectura



■ Dones ■ Homes

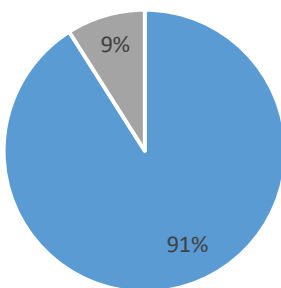
Les gràfiques mostren com la presència de dones als comitès organitzadors dels congressos científics de les àrees d'Arts i Humanitats és molt majoritària (gairebé el 80%), mentre que a les àrees de Ciències de la Salut i Ciències Socials i Jurídiques la ràtio de gènere s'equilibra quasi un 50%-50%. Novament, la presència de dones als comitès organitzadors de les àrees de Ciències i d'Enginyeria i Arquitectura és molt minoritària ja que en ambdós casos les dones representen prop del 20% dels membres dels comitès organitzadors.

c. Composició del comitè científic per àrees de coneixement

ARTS I HUMANITATS			CIÈNCIES			CIÈNCIES DE LA SALUT			CIÈNCIES SOCIALS I JURÍDIQUES			ENGINYERIA I ARQUITECTURA		
T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H
11	10	1	67	18	49	36	19	17	144	45	130	65	13	52
100%	91%	9%	100%	27%	73%	100%	53%	47%	100%	31%	69%	100%	20%	80%

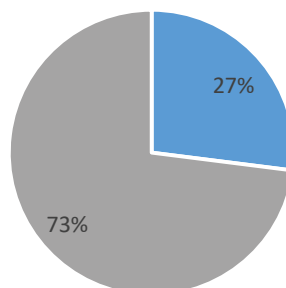
La taula evidencia que la composició dels comitès científics està, en general, masculinitzada, a excepció de l'àrea d'Arts i Humanitats, on la presència de dones és molt majoritària, i la de Ciències de la Salut, on la ràtio dones-homes està prou equilibrada. Per contra, l'àrea d'Enginyeria i Arquitectura mostra una masculinització majoritària dels espais de responsabilitat en quant al a definició del programa científic dels congressos ja que la presència de dones als comitès científics suposa el 20%. Passa quelcom similar a les àrees de Ciències, on la presència de dones és molt minoritària (27% de dones). Els següents gràfics mostren la presència d'homes i dones als comitès organitzadors dels congressos gestionats per UIBCongrés:

Arts i Humanitats



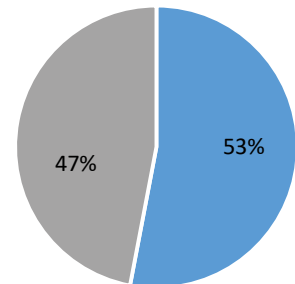
■ Dones ■ Homes

Ciències



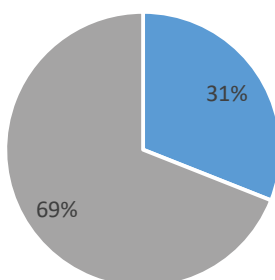
■ Dones ■ Homes

Ciències de la Salut



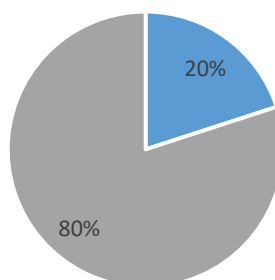
■ Dones ■ Homes

Ciències Socials i Jurídiques



■ Dones ■ Homes

Enginyeria i Arquitectura



■ Dones ■ Homes

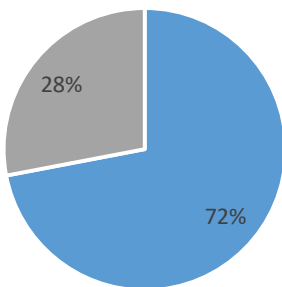
La gràfica mostra que la composició dels comitès científics està molt masculinitzada: les dones no arriben al 40% de representació als comitès científics de les àrees de Ciències (27%), Ciències Socials i Jurídiques (31%) i d'Enginyeria i Arquitectura (20%). En canvi, a l'àrea d'Arts i Humanitats les dones són majoria absoluta als comitès científics (91%), àrea on la presència d'homes és gairebé simbòlica.

d. Presència de dones i homes a les ponències ordinàries per àrea de coneixement

ARTS I HUMANITATS			CIÈNCIES			CIÈNCIES DE LA SALUT			CIÈNCIES SOCIALS I JURÍDIQUES			ENGINYERIA I ARQUITECTURA		
T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H
46	33	13	183	53	130	-	-	-	264	131	133	224	62	162
100%	72%	28%	100%	29%	71%	-	-	-	100%	50%	50%	100%	28%	72%

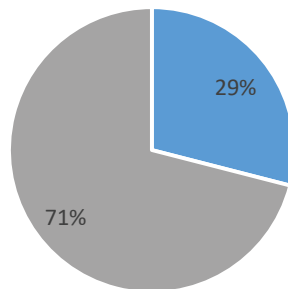
La taula mostra que la participació de les dones com a ponents a ponències ordinàries als congressos científics de les àrees d'Arts i Humanitats és majoritària. Per contra, la presència de dones a les àrees de Ciències i Enginyeria i Arquitectura torna a ser molt minoritària (en cap dels casos no s'arriba al 40%), una tendència que s'equilibra a l'àrea de Ciències Socials i Jurídiques, on la presència de dones i homes a les ponències ordinàries està equilibrada. Lamentablement, no es disposen de dades desagregades per sexe a l'àrea de Ciències de la Salut. Els següents gràfics mostren els percentatges de presència de dones com a ponents a les comunicacions ordinàries dels congressos científics gestionats per UIBCongrés:

Arts i Humanitats



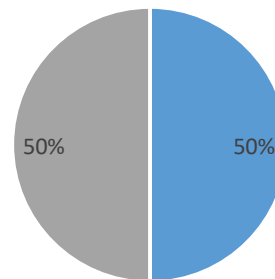
■ Dones ■ Homes

Ciències



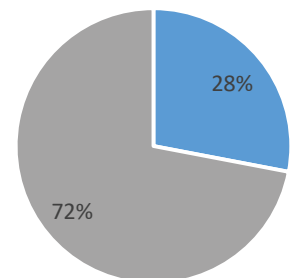
■ Dones ■ Homes

Ciències Socials i Jurídiques



■ Dones ■ Homes

Enginyeria i Arquitectura



■ Dones ■ Homes

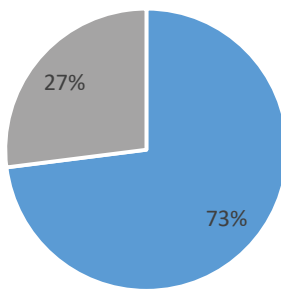
Les gràfiques revelen que la presència de dones a les ponències ordinàries de les àrees d'Arts i Humanitats és majoritària, superant el llindar del 70%. El contrapunt ve donat, novament, per la poca presència de dones com a ponents als congressos de les àrees de Ciències i Enginyeria i Arquitectura, on la seva presència no suposa ni el 40% de les comunicacions realitzades als congressos. Per la seva banda, l'àrea de Ciències Socials i Jurídiques mostra un equilibri de la presència de dones i homes (50%-50%), mentre que no es disposen de dades relatives a l'àrea de Ciències de la Salut.

e. Presència de dones i homes a les plenàries per àrea de coneixement

ARTS I HUMANITATS			CIÈNCIES			CIÈNCIES DE LA SALUT			CIÈNCIES SOCIALS I JURÍDIQUES			ENGINYERIA I ARQUITECTURA		
T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H	T	D	H
11	8	3	14	4	10	18	12	6	23	12	11	23	4	19
100%	73%	27%	100%	29%	71%	100%	67%	33%	100%	52%	48%	100%	17%	83%

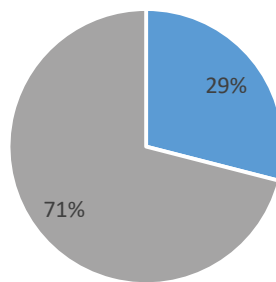
La taula mostra que la participació de les dones com a expertes (impartint conferències magistrals) als congressos de l'àrea d'Arts i Humanitats és gairebé absoluta. No obstant això, a les àrees de coneixement de Ciències i Enginyeria i Arquitectura la seva presència és gairebé simbòlica, una representació que està prou equilibrada als congressos de l'àrea de Ciències de la Salut. Les següents gràfiques mostren els percentatges de dones i homes a les ponències plenàries dels congressos gestionats per UIBCongrés durant l'any 2018:

Arts i Humanitats



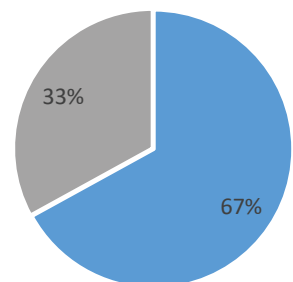
■ Dones ■ Homes

Ciències



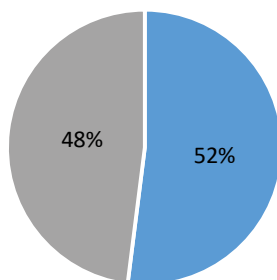
■ Dones ■ Homes

Ciències de la Salut



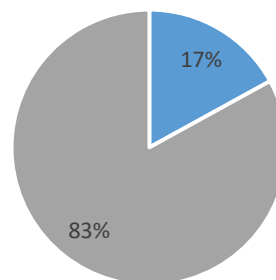
■ Dones ■ Homes

Ciències Socials i Jurídiques



■ Dones ■ Homes

Enginyeria i Arquitectura



■ Dones ■ Homes

Les gràfiques mostren que la participació de dones com expertes en la matèria (impartint conferències magistrals) als congressos de l'àrea d'Arts i Humanitats és molt majoritària, ja que suposen més del 70% de les xerrades com expertes. Quelcom similar ocorre amb els congressos de l'àrea de Ciències de la Salut, on les dones representen el 67% de les persones expertes. No obstant això, la tendència a les àrees de Ciències i Enginyeria i Arquitectura és la contrària: les dones no tenen presència com a expertes als congressos. En aquest sentit, el percentatge de dones expertes als congressos de les àrees d'Enginyeria i Arquitectura no arriba al 20%, mentre que a Ciències el percentatge augmenta fins al 29% però continua sense arribar al mínim del 40%. Per la seva banda, els congressos de l'àrea de Ciències Socials i Jurídiques presenta un equilibri entre dones i homes experts ja que els percentatges estan molt igualats (52%-48%).

5. Conclusions

En línies generals, hi ha més dones que assisteixen als congressos científics. Les dades positives pel que fa a assistència no es tradueixen ni en una major presència de dones als comitès organitzadors i científics ni en una major presència als programes científics, especialment pel que fa a ponències plenàries.

D'acord amb els indicadors, els llocs de decisió –comitès científic i organitzador- estan majoritàriament masculinitzats, a excepció dels congressos de l'àrea d'Arts i Humanitats -on la presència de dones és majoritària a tots els indicadors- i el de Ciències Socials i Jurídiques, on la majoria d'indicadors estan igualats. Els indicadors també mostren que els homes són, per norma general, el sexe majoritari quan es convida a persones expertes a fer comunicacions plenàries i ponències magistrals als congressos de Ciències i Enginyeria i Arquitectura.

Amb tot, la conclusió més decisiva és que arrel de la realització d'aquest estudi el departament de Formació i Congressos –i, més concretament, l'oficina UIBCongrés- ha instaurat la recollida de dades desagregada per sexe. Això permetrà continuar mesurant la presència de dones i homes als congressos gestionats per UIBCongrés en un futur i consolidar el compromís amb la igualtat efectiva entre sexes als congressos científics.